

ІНШАМОЎНЫЯ ўКРАПІНЫ І ІХ РОЛЯ ў СТВАРЭННІ КАМІЧНАГА ЭФЕКТУ ў БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ

Іншамоўныя ўкрапіны (тэрмін уведзены А.А. Лявонцьевым [5, с. 60-67]), да якіх адносяцца словы і выразы з якой-небудзь мовы, ужытыя білінгвам у нязменнай або транслітараванай форме з пэўным стылістычным заданнем [1, с. 129], не належаць сістэме мовы-рэцыпіента [3, с. 49].

Выкарыстанне іншамоўных украпін у драматыргічным маўленні з мэтай стварэння камічнага эфекту абумоўлена наступнымі фактарамі: а) кантрастам паміж іх графічным афармленнем у мове-крыніцы і мове-рэцыпіенце і б) кантрастам паміж звыкласцю графічнай формы ўкрапін і незразумеласцю іх лексічнай семантыкі.

Іншамоўныя ўкрапіны ў залежнасці ад іх суадносін з сістэмамі кантактуючых моў (мовы-крыніцы і мовы-рэцыпіента) падзяляем, як і Ю.Т.Лістрова-Праўда [6, с. 24-26], на тры тыпы.

I. Поўныя іншамоўныя ўкрапіны – зусім не асвоеныя іншамоўныя словы або выразы (у графічным афармленні мовы-крыніцы): [Савалон (здзекуючыся і выхваляючыся):] *Calvicias adulturam calchalamus sinqualaritur. Nominatovo mensa, mensarum, bonue, bona, bonum. Deus sanctus etiam quare qui substantiwu et eductiwum concordat, et genere et casum tumultum cudum.* [Геронт:] *Шкада, што я не вучоны.* [Войтэк:] *Вось гэта мне вучоны!* [Лукаш:] *Во, чорт, так цудоўна размаўляе, што не разумею ані слоўца!* (М.Цяцёрскі. Доктар па прымусу). Выдзеленыя ўкрапіны – пазбаўленыя сэнсу выразы з лацінскай мовы*. [Філімон:] *А! Чарвяк смокча... Ах ты, забаўнік гэтакі!.. Хочаш выпіць?* [Кукіш:] *In vino veritas.* [Філімон:] *А ты ўсё загранічныя словы, смешны ты чалавек! Ну, што ж зрабіць!* <...> (Ф.Аляхновіч. Пан міністар). Лацінскі выраз-украпіна *in vino veritas* абазначае 'ў віне ісціна'.

II. Частковыя іншамоўныя ўкрапіны, да якіх адносяцца словы або выразы, у той або іншай ступені асвоеныя беларускай мовай. Гэта можа быць іншамоўнае слова або выраз, якія захоўваюць свае фанетычныя асаблівасці і перадаюцца сродкамі беларускай графікі. У ролі такіх украпін могуць ужывацца адзінкі са славянскіх і неславянскіх моў.

* С.С. Лаўшук у каментары да п'есы М. Цяцёрскага "Доктар па прымусу" адзначае, што яе аўтар "увеў у мову галоўнага героя Савалона бессэнсоўныя лацінскія выразы" [4, с. 532], адным з прыкладаў якіх можа служыць прыведзены вышэй.

Украіны са славянскіх моў**:

а) польскай: [Рута:] *Браткі, гэта ж не гадзіннік.* [Быкоўскі:] *Пшэпрашам, гэта футляр. Загарэк я не бяру з сабой у дарогу.* (В. Вітка. Шчасце паэта). [Злыдзень:] *Будуць пенёнзы – злыдзень знойдзеца і, не зразумейце мяне правільна... [Ігнат:] Не ў пенёнзах загвоздка... <...>* (А. Петрашкевіч. Злыдзень). [Грынь:] *Цалую ручкі, пані Крысціна. Немцаў няма, пшэпрашам?* [Крысціна:] *Заходзьце.* [Грынь:] *Вшыстко ў пожонтку. Давай, хлопцы! Пані Крысціна... (Перадае кветку.) Ад чыстага сэрца.* (А. Дзялендзік. Грэшная любоў). [Крулеўскі:] *То ніц, ніц, пані вайтова, проша заспакоіцца.* (Падыходзіць да шафіка, дастае графін, налівае чарку, бярэ плітку шакаладу, падносіць Аўгінні.) *То, пані, замест лякарства, кропля польскай старавудкі ўзмоцніць сілы.* (Я. Колас. У пушчах Палесся). [Макрына (да Ягора):] *Ну што, таварышок? Як са службай, овшэм?* (У. Галубок. Краб). [Бянігна:] *Ах-ах. Завшэ тэн пан Дамінік кампліментуе. Гэта ж мне цяпер што ў касцёл ці да просьяка выйсці – усе свінні паглядзець збягуцца.* (У. Караткевіч. Кальска чатырох чараўніц). Польскія словы абазначаюць: *пшэпрашам* (польск. *przeraszam*) – ‘выбачайце’, *загарэк* (*zegarek*) – ‘гадзіннік’, *пенёнзы* (*pieniądze*) – ‘грошы’, *вшыстко ў пожонтку* (*wszystko w porządku*) – ‘усё ў парадку’, *ніц, ніц, пані вайтова, проша* (*nic, nic, pani, wójtowa, proście*) – ‘нічога, нічога, пані вайтава, калі ласка’, *старавудкі* (*starowódki*) – ‘старавудкі’, *овшэм* (*owszem*) – тут: ‘увогуле’, *завшэ тэн* (*zawsze ten*) – ‘заўсёды гэты’, *просьяка* (*prosiaka*) – ‘парася’;

б) рускай: [Дзек:] *З ахотаю, за ўсех мужэй, каторым жоны іменялі, а што ж ім пажалать, – ага, што б впрэдзь умнее былі.* (У. Галубок. Пісаравы імяніны) [Сяргей Пятровіч:] *А што такога прадрассудзіцельнага?.. <...> Э... ці не відзелі слукайна старшага міліцыянера Лявона Паўлавіча? Ішчу яго... тоісь, шукаю.* (Е. Міровіч. Кар’ера Брызгаліна). [Незнаёмы:] *Дрэнна! Фальшыва. І што гэта за абстаяцельство во врэменном прысуцтвіі?* (А. Асташонак. Камедыянт). Некаторыя з рускіх слоў мэтазгодна разглядаць як дыялектызмы, паколькі яны выкарыстоўваюцца персанажам не непасрэдна з рускай мовы, а хутчэй за ўсё з родных гаворак: [Сяргей Пятровіч:] *Во, во, у гэтую самую глебу; трэба савяршэнствавацца. Улада наша дае магчымасць у гэтым сэнсе і прывялегіі* (Е. Міровіч. Кар’ера Брызгаліна). [Цярэшка:] *Ну, трымайся цяпер, Гітлер! Трапяшчы!* (А. Макаёнак. Трыбунал);

в) царкоўнаславянскай: [Дармідон (да Алены):] *Радуйся і весяліся, дшчэр мая вазлюбленная, паеліку персі твае, акі хлеба пшанічныя, уста гараць, акі ружы квяцістыя.* (Хоча абняць.) [Алена:] *Як вам не сорамна, бацюшка?* (В. Гарбацэвіч. Вяселле). [Манашак:] *Брація мая вазлюбленная!.. Другі мая!.. [Казачы сотнік:] Ды кінь ты свае манастырскія выразы!.. Тут табе не лаўра!.. Смяюцца, бадай, усе (Я. Дыла. Панскі гайдук). [Невядомы:] З Заўшыц!.. У пані княгіні былі на павітанні!.. <...> Што нам не згадзілася там – палім, нішчым!.. Шкода от, што стуль птушкі мацёрыя вылецелі!.. Зело огорчэн атаман наш слаўны Байструк, помстою свяшчэнною пылах!.. Аднак коліку некую панства і слуг яго верных істрэбіхом і гнездовішча сіе паганае разорыхом* (Я. Дыла. Панскі гайдук);

г) украінскай: [Рая:] *Учора прызначылі. Сённяя ноччу. [Бусько:] Хведзька! Цэ праўда? Ура-а! Ура-а-а! Наша бяроць!!! О, тэлэр усэ гаразд! Хведзька! Дарагі! Дай я тэбэ поцілуу!* (А. Макаёнак. Пагарэльцы). [Сырадоёў:] *“Я ж тэбэ, мілая,*

** Тут і далей славянскія і неславянскія мовы падаюцца паводле памяншэння частаты ўжывання ў іх украіні.

аж **до хатыночкі сам на руках віднэсу**". Да пабачэння, сінявокая! <...> (А.Макаёнак. Трыбунал). [Паляныця:] **Дагавор праштампавалі, і він счээ. А ота чартоўка ні кроку від мэнэ. Як прыклееная. А мне бульба трэба, картопля трэба. Нашы дзвоняць. Адарваўся я ад той гадаўкі ды ў райком. Прашу А сакратар мэнэ до вас. У нёго, кажэ, всэ е, і картопля, і, калі захочаш, птушышае малако.** (А.Макаёнак. Таблетку пад язык). Тут цэ (укр. це) – 'гэта'; таксама: *тэлэр* (тепер) – 'зараз', *усэ* (усе) – 'усё', *гаразд* (гаразд) – 'добра', *тэбэ* (тебе) – 'цябе', *поцілюю* (поцілюю) – 'пацалую', **до хатыночкі** (до хатыночки) – 'да хаціначкі', *счээ* (щез) – 'знікнуў', *ота* (ота) – 'гэта', *від мэнэ* (від мене) – 'ад мяне', *дзвоняць* (дзвонят) – 'звоняць', *нёго* (нього) – 'яго', *кажэ* (каже) – 'кажа', *всэ* (все) – 'усе', *е* (е) – 'ёсць'.

Украпіны з н е с л а в я н с к і х моў сустракаюцца радзей, чым са славянскіх, у прыватнасці з польскай і рускай. Гэта пераважна словы і выразы з наступных заходнееўрапейскіх моў:

а) нямецкай: [Карнейчык:] **Я, я. Ахцыг мілімэтэр. Рыхтыг!** (Бярэ цыркуль і чэрціць пару кружкоў.) **Гут! Я, я. Дас іст... гатова. Як жа гэта будзе – гатова?** (Разгортвае слоўнік, чытае.) **Фертыг. Дас іст фертыг. Я, я. А мы яшчэ разок прроверым.** (Глядзіць у падручнік, прамервае цыркулем, вылічвае. Круціць галавою.) **Дас іст ніхт рыхтыг. Дас іст шлехт. Зэер шлехт!** <...> **Я, я!** (Убачыўшы ў дзвярах Насцю.) **Бітэ, бітэ, майнэ фрау.** (Праводзіць лінію.) (К.Крапіва. Канец дружбы). [Дугін (даволі гучна):] **Гэй, ты што тут забыўся?** <...> **Ого! Ціха, ціха... Не ерепенься... Усё гут... Усё алес гут... Крыг капут... Гітлеру вашаму трындзець... Ніхто цябе не зачэпіць. Пакладзі вінтовачку... Ду іст кляйне... * Ніхт фашыст, ніхт зольдат... Пакладзі вінтовачку, пакладзі... Ты чуеш?** (А. Дудараў. Радавыя). [Цярэшка:] **Канечне, ферштээн! А то як жа!** <...> (А.Макаёнак. Трыбунал). Тут я, я (ням. ja, ja) – 'так, так', *ахцыг мілімэтэр* (achtzig Millimeter) – 'дзесяць міліметраў', *рыхтыг* (richtig) – 'гатоў', *дас іст* (das ist) – 'гэта ёсць', *фертыг* (fertig) – 'гатоў', *дас іст фертыг* (das ist fertig) – 'гэта гатоў', *дас іст ніхт рыхтыг* (das ist nicht richtig) – 'гэта няправільна', *дас іст шлехт* (das ist schlecht) – 'гэта дрэнна', *зэер шлехт* (sehr schlecht) – 'вельмі дрэнна', *бітэ, бітэ, майнэ фрау* (bitte, bitte, meine Frau) – 'калі ласка, калі ласка, мая пані'; *гут* (gut) – 'добра', *алес гут* (alles gut) – 'усё добра', *крыг капут* (Krieg kaputt) – 'канец вайне', *ду іст клеіне* (du ist kleine) – 'ты малы', *ніхт* (nicht) – 'не', *ніхт золдат* (nicht Soldat) – 'не салдат'; *ферштээн* (verstehen) – 'разумець';

б) лацінскай. Выкарыстанне ўкрапін з латыні часцей за ўсё абумоўліваецца іх "дэманстрацыйнай функцыяй" [2, с. 13] – імкненнем персанажа выявіць сваю моўную кампетэнтнасць, падкрэсліць свой высокі інтэлектуальны ўзровень. У бытавым кантэксце такія ўкрапіны ўспрымаюцца як чужародныя і выклікаюць камічны эффект: [Чайка (засмяяўшыся):] **Крыху ведаю. Нікацінум зэмэnum эст.** [Корж:] **Як, як?** [Чайка:] **Нікацінум зэмэnum эст.** [Корж:] **Нікацінум зэмэnum эст? Правільна? Толькі я па-заможнаму не разумею. А што ты сказаў?** [Чайка:] **Нікацін – атрута.** (В.Палескі. Песня нашых сэрцаў);

в) французскай: [Сізоў:] **Няхай шукаюць ветру!..** [Калатухін:] **Неабходнасць. Воленс-ноленс. "А ля гер ком а ля гер..."** (І.Мележ. Дні нараджэння). [Іванская:] **Вы грубы, анфан тэрыбль. Нават не ведаю – чаму вы мне падабаецеся! Я люблю пшчотнасць, увагу... Вось французы... (Змаўкае. Раптам дзіка крычыць.) Дапамажыце.** (А.Дзялендзік. Аперацыя "Мнагажэнец"). Украпіны могуць выклікаць непаразуменне паміж персанажамі, што выклікае ў чытача камічны эффект:

* У адпаведнасці з патрабаваннямі граматыкі нямецкай мовы дзеяслоўная звязка *sein* у другой асобе адзіночнага ліку павінна мець форму *bist* (bist), а не *ist* (ist).

[Іванская:] *Жамэ дэ ля ві!* [Рубайла:] *Ведаеце, я нямецкай...* [Іванская:] *Гэта па кітайску. Ніколі ў жыцці. У гэтую гульню я – пас!* (А. Дзялендзік. Аперацыя “Мнагажэнец”). Выдзеленыя выразы абазначаюць: *А ля гер ком а ля гер* (франц. *a la guerre comme a la guerre*) – ‘на вайне як на вайне’, *анфан тэрыбль* (*enfant terrible*) – ‘вельмі дрэннае дзіця’, *жамэ дэ ля ві!* (*jamais de la vie!*) – ‘ніколі ў жыцці’;

г) англійскай: [Авяр’ян:] *Ігарок?! Адкуль гэтая фамільярнасць?* (Зазірнуў у спальню.) [Анастасія:] *Суседзі. Лав энд фрэндшып.* [Авяр’ян (гнеўна):] *Гэта – сяброўства?!* (А. Дзялендзік. Аперацыя “Мнагажэнец”). Выраз *лав энд фрэндшып* (англ. *love and friendship*) мае значэнне ‘любоў і дружба’.

III. Камбінаваныя ўкрапіны (як элементы “ламанай” мовы). “Ламаная” мова іншааземца ўяўляе сабой вынік узаемадзейнення элементаў дзвюх моўных сістэм – роднай для яго мовы і замежнай. У чужой мове білінгва пад уплывам роднай мовы назіраюцца адхіленні ад літаратурных норм, якія датычаць слоў, словазлучэнняў і сказаў.

У творах беларускай драматургіі сустракаюцца наступныя тыпы кантамінаваных іншамоўных украпінаў.

1. Нямецка-беларускія ўкрапіны. У мове беларусаў, якія карыстаюцца нямецкай мовай, нямецкія словы могуць ужывацца ў беларускамоўным афармленні: [Парламенцёр:] *Дзеці не павінны ваяваць! Чаму вы салдаты?* [Нюра:] *А каб бандыты ўварваліся да вас, пачалі забіваць усіх, падпалілі ваш дом? Што б рабілі вашы кіндэры?* (А. Махнач. Гаўрошы Брэсцкай крэпасці). [Салдат:] *Бітэ...* (Вымае з кішэні запальнічку, пстрыкае – успыхвае агеньчык. Драч прыкурвае.) [Драч:] *Данкую.* (К. Губарэвіч. Брэсцкі мір). Пад беларускамоўным уплывам назоўнік *кіндэры* (ням. *die Kinder*) ‘дзеці’ ў множным ліку ўжываецца з канчаткам *-ы*, а дзеяслоў *данкую* (ням. *danke*) ‘дзякую’ ў цяперашнім часе, першай асобе, адзіночным ліку – з *-ую* (як і беларускі адпаведнік).

2. Беларуская-нямецкія ўкрапіны. Гэты тып кантамінаваных украпінаў сустракаецца ў беларускай мове немцаў, якія недастаткова валодаюць ёю і таму ўжываюць моўныя адзінкі, часткова аформленыя па законах нямецкай мовы: [Цярэшка:] *Не, у хаце не палучыцца. На дварэ трэба.* [Камендант:] *Ты есць дзікі чалавек. Ты есць джунглі чалавек.* (А.Макаёнак. Трыбунал). [Хальс:] *Ледзь не забыў! Вам ёсць паклон ад ваш памочнік... <...>* (І. Мележ. Хто прыйшоў уночы). Сказ *Ты есць дзікі чалавек* пабудаваны пад уплывам граматычных асаблівасцей нямецкай мовы, у якой у апавядальным сказе паміж дзейнікам і іменнай часткай састаўнога выказніка абавязкова ўжываецца звязка *sein* (*быць*). У другім сказе *Ты есць джунглі чалавек* назіраецца, апроч таго, адступленне ад марфалагічна-сіntaxічных норм беларускай мовы (у спалучэнні *джунглі чалавек*). У словазлучэнні *паклон ад ваш памочнік* паміж граматычна галоўным і залежным кампанентамі парушана сіntaxічная сувязь кіравання.

3. Руска-нямецкія ўкрапіны. Яны сустракаюцца ў мове немцаў, якія гавораць па-руску, і могуць перадавацца як графічнымі сродкамі беларускай мовы, так і рускай: [Ганс:] *Стой! Стой, таварыш! Падаждіт... падаждіт... ай... ай... как же так, адна мінут – і тут быль бы большой несчастье.* [Усе:] *Што здарылася?* [Ганс:] *Тут большой ошібка. Вы відаль* (даводзіць прычыну), *адзін абарот – і піля разляцель у кускі, і было б большой несчастье – большіе раны.* (У.Галубок. Белая зброя). [Крэйцберг:] *О, так!.. Я буду докапалься!.. Машын, который сконструировал ваш изобретатель и который я строил, должен работать. Машын, который не работают, я не строил.* <...> (Р.Кобец. Гута). [Ганс:] <...> *Но тот, кто сказал, што выпісываць з Германіі – я не хачу, не нужно этого делаль. Все нужно здесь делаль.* <...> (У.Галубок. Белая зброя). [Цярэшка:] *Так, усе кіндэры мае. Сам, сам стараўся. На кіндэраў я,*

брат, бальшой спецыяліст. Дванаццаць штук “настругаў”. [Камендант:] *Потшему так много?* (А.Макаёнак. Трыбунал). Вынікам нямецкамоўнага ўплыву (інтэрферэнцыі) з’яўляецца ўжыванне рускамоўных лексем з адступленнем ад літаратурных норм – фанетычных (*быль бы, піля, сляжіць, потшему*), марфалагічных (*ладаждит, работайт*) і сінтаксічных (*адна мінут, бальшой несчастье, бальшой ошібка, вы відалі, піля разляцель, буду докапалься; машин, который сконструироваль і інш.*).

Выдзеленыя вышэй тыпы іншамоўных украпін у драматургічным маўленні часта ўжываюцца к о м п л е к с н а (змешана), напрыклад поўныя, частковыя і кантамінаваныя: [Першы салдат:] *Альзо – хопіць! Ну!* (Адрывае Жэню ад Хведара.) *Аўсвайс! Пашпарт!* <...> *Гут. Можаче прадоўжыць свой любоў.* (Абдымае Жэню, тая адскоквае ўбок.) *Ошэнь прыгожыя ногі, га? Не адмовіўся б з такой...* (А.Маўзон. Дарога праз ноч). [Камендант:] *Ну, будзь здароў. Верна нада сляжыць германскі армія. Ферштеен?* (А. Макаёнак. Трыбунал). [Камендант (пакутліва стогне):] *Ой, ой... Майн бедны юнгас. Пан Шушка! Памыць! Перав’язць! Не... Du bist heute ein kluger Knabe — ты ест хойтэ ферштэндзіг мальшык. Ты будзеш гаварыць. Ты ест смелы. О, я! Но ты ест фанатык. Фанатык шлехт. Партызан драп... Як то?* (І.Шамякін. Дзеці аднаго дома). [Камендант (падыходзіць, стукае пальцамі Шушку па лобе.)] *Ду есть дурань! О, йа, я! Все знайт, кто ест мальшык. Алес штадт. Паліцыя не знайт два дзень. Цвай таг! Вер ест дурань?! Іх не есть дурань!* (І.Шамякін. Дзеці аднаго дома). Так, у першым прыкладзе ўжываюцца частковыя іншамоўныя ўкрапіны (лексемы-сказы *Аўсвайс!*, *Гут* з нямецкай мовы ў беларускамоўным графічным афармленні) і кантамінаваныя (лексема *любоў* у нехарактэрным для беларускай літаратурнай мовы марфалагічным афармленні – як назойнік мужчынскага роду).

Празмернае ўжыванне іншамоўных украпін вядзе да змяшання моў, пераўтварэння іх ў м а к а р а н і ч н у ю мову: [Прыстаў:] <...> *Сякера, отвечаю, на паследнія грошы прыдбаў, очэнь ужо вострая. Как так пасмел, крычыць, на экзамэн з’явіцца, не зная, што Парыж, калыбель міравой культуры, находзіцца ў Францыі! А!* (Махае рукой.) *Усе экзамены здалі, аднаго мяне з этаю сякераю ў шэю вытаўк ды ешчо пісьмо станавому майму напісаў, што дурняў такіх малаграмажных экзамен здаваць прысылаюць. Чатыры гады вместо двух, што паложана, у акалотачных прахадзіў, ды сколькі ешчо гарэлі таму станавому ў горла ўліў, каб он мяне ешчо раз не зты экзамен паслаў.* (А.Асташонак. Камедыянт). Ужыванне рускамоўных слоў (выразаў) у суседстве з беларускамоўнымі служыць для камічнага паказу персанажа, сведчыць пра яго нізкі адукацыйны ўзровень.

На макаранічнай мове, якая ўключае ў сябе беларускія, польскія і рускія словы, спявае песні Адольф Быкоўскі, персанаж з п’есы Я.Купалы “Паўлінка”: *Дзяўчынэчка суха, бляда, Я да тебе ў гасці яда, І конікаў не жалую, Ушыстку ночку машырыю.* <...> *Сядзіць голуб на галіне, Салавей на ветке; С аднэй дзевушкай гуляю, Другая в прыметке.* Польскія словы і формы слоў: *дзяўчынэчка* (польск. *dziewczyneczka*) – ‘дзяўчыначка’; таксама: *бляда* (*blada*) – ‘бледная’, *цебе* (*ciebie*) – ‘цябе’, *яда* (*jadę*) – ‘еду’, *жалую* (*załuję*) – ‘шкадую’, *машырую* (*maszeruję*) – ‘маршырую’, *ушыстку* (*wszystką*) – ‘усю’, *аднэй* (*jedną*) – ‘адной’; рускія: (на) *ветке*, *дзевушкай* (девушкой).

Такім чынам, камічная функцыя іншамоўных украпін, з якіх у беларускай драматургіі часцей за ўсё ўжываюцца частковыя (пераважна з польскай, рускай і нямецкай моў) і кантамінаваныя, абумоўлена двума фактарамі: кантрастам паміж графічнай формай украпін у мове-крыніцы і мове-рэцыпіенце, а таксама паміж звыкласцю іх графічнай формы і незразумеласцю семантыкі.

ЛІТАРАТУРА

1. **Баханькоў А.Я.** Развіццё лексікі беларускай літаратурнай мовы ў савецкі перыяд: Сацыялінгв. нарыс. – Мн., 1982.
2. **Кириенко М.Ю.** Макароническая речь как функция иноязычных вкраплений: Автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – Ростов-на-Дону, 1992.
3. **Крысин Л.П.** Иноязычные слова в современном русском языке. – М., 1968.
4. **Лайшук С.С.** Каментарыі // Беларуская дакастрычніцкая драматургія. – Мн., 1978.
5. **Леонтьев А.А.** Иноязычные вкрапления в русскую речь // Вопросы культуры речи. – М., 1966. – Вып. 7.
6. **Листрова-Правда Ю.Т.** Отбор и употребление иноязычных вкраплений в русской литературной речи XIX века. – Воронеж, 1986.

SUMMARY

Foreign embed elements and their role in creation of the comic effect in Belarussian drama are studied.